

ПАВЛЕНКО Г.В.

здобувач вищої освіти ступеня доктора філософії з психології 2-го року денної форми навчання, Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна, м. Харків

ОСОБИСТІСНІ ДИСПОЗИЦІЇ ЯК ЧИННИК ПСИХОЛОГІЧНОГО БЛАГОПОЛУЧЧЯ ОСОБИСТОСТІ В КОНТЕКСТІ НЕВИЗНАЧЕНОСТІ

У статті розглядається проблема психологічного благополуччя особистості в умовах невизначеності. Психологічне благополуччя трактується як сукупність особистісних ресурсів, які забезпечують гармонійність взаємин у системі "суб'єкт-середовище". Умови невизначеності пояснюються як повна відсутність або недостатність релевантної інформації для здійснення вибору серед наявних альтернативних варіантах рішення. Стаття окреслює результати емпіричного дослідження взаємозв'язку особистісних диспозицій та психологічного благополуччя особистості. Аналіз отриманих даних дозволяє констатувати наявність позитивного кореляційного зв'язку між особистісними диспозиціями та психологічним благополуччям особистості, який вказує на те, що когерентність, життєстійкість та довіра можуть виступати як потенціал подолання невизначеності.

Ключові слова: *психологічне благополуччя, суб'єктивне благополуччя, особистісні диспозиції, когерентність, життєстійкість, довіра, невизначеність, потенціал подолання невизначеності.*

Постановка наукової проблеми. В умовах життєвого середовища, коли соціально-політична та економічна ситуація розвитку суспільства є досить мінливою, а людина, в свою чергу, все частіше потрапляє в ситуацію невизначеності, актуалізуються проблеми, що пов'язані з досягненням та збереженням благополуччя особистості.

Поняття «благополуччя» в західній психології визначається в найширшому сенсі, як багатфакторний конструкт, який представляє складний взаємозв'язок культурних, соціальних, психологічних, фізичних, економічних та духовних чинників [17].

В своїй статті ми будемо розглядати благополуччя через поняття "психологічного благополуччя" особистості. Психологічне благополуччя розуміється як соціально-психологічне утворення, яке характеризує позитивне функціонування особистості, що виражається в суб'єктивному відчутті задоволеності життям, реалізації власного потенціалу, високої інтегрованості та опосередковане домінуючими відносинами (до інших людей, світу і себе) [12]. Психологічне благополуччя характеризується як об'єктивними, так і суб'єктивними чинниками. Об'єктивні чинники розглядаються

в економічних дослідженнях (матеріальний дохід населення, стабільність держави), а дослідженнями суб'єктивних чинників займаються психологи вже протягом кількох десятиліть.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У зарубіжній літературі психологічне благополуччя визначають як динамічну характеристику особистості, яка включає суб'єктивні і психологічні складові, пов'язані з адаптивною (здоровою) поведінкою. Цій проблемі присвячені роботи зарубіжних дослідників Н. М. Бредберна, Е. Дінера, К. Ріфф та інших, у вітчизняній психології А. А. Кроніка, І. В. Дубовіної, А. В. Вороніної, П. П. Фесенко, Т. Д. Шевеленкової та інших.

Початок до вивчення психологічного благополуччя було закладено Н. Бредберном, який ввів це поняття у науковий світ. Він вважав, що психологічне благополуччя визначається станом щастя або нещастя, суб'єктивного відчуття задоволеності або не задоволеності власним життям. Структура психологічного благополуччя по Н. Бредберну являє собою два взаємодіючих афекти: позитивний та негативний. Позитивним афектом є всі ті події, які доставляють людині щастя, почуття задоволення. Негативним афектом, навпаки, є події, що негативно забарвлені — гнів, страх, розчарування. Показником психологічного благополуччя виступає різниця між позитивним та негативним афектами. Таким чином, високий рівень психологічного благополуччя спостерігається, якщо позитивний афект перевищує негативний, що і характеризується відчуттям щастя. Низький рівень психологічного благополуччя спостерігається в разі, коли негативний афект перевищує позитивні переживання [2].

Найбільш розлого поняття психологічного благополуччя описано К. Ріфф, яка трактує його як базовий суб'єктивний конструкт, що відображає сприйняття і оцінку свого функціонування з точки зору вершини потенційних можливостей людини. Також К. Ріфф виділяє структуру, що складається з шести факторів психологічного благополуччя [6]:

- 1) Позитивні відносини з оточуючими (Positive relationships with others) – довіра і турбота, емпатія;
- 2) Автономність (Autonomy) – незалежність від соціального тиску і саморегуляція, здатність слідувати власним переконанням;
- 3) Компетентність управління середовищем (Environmental Mastery) – наявність почуття контролю, вміння вибирати і створювати ситуації, відповідні власним потребам і цінностям;
- 4) Наявність життєвих цілей (Purposein Life);

5) Особистісний ріст (Personal Growth) – віра в свою здатність реалізувати особистісний потенціал, самореалізація.

6) Самоприйняття (Self-Acceptance) – позитивне ставлення до себе і свого минулого.

В подальшому активно займався вивченням феномена «психологічного благополуччя» Е. Дінер, який ввів і вперше використав поняття «суб'єктивне благополуччя», що складається з трьох компонентів: задоволення, приємні емоції, неприємні емоції (Е. Diener, 1984, С. D. Riff, 1989). Ці три компоненти в сукупності формують показник суб'єктивного благополуччя [3]. У свою чергу кожен з трьох компонентів структури суб'єктивного благополуччя може розбиватися на окремі складові. Загальне задоволення на задоволення різними окремими сферами життя: сім'я, дружба, робота і так далі. Приємні емоції можуть включати в себе радість, любов, веселощі, а неприємними емоціями можуть виступати печаль, провина, занепокоєння та інші. Е. Дінер вважає, що суб'єктивне благополуччя всього лише частина психологічного благополуччя, незважаючи на схожість трактування цих понять.

Глибоко розглянуто поняття психологічного благополуччя в концепції рівневої моделі, розробленої А. В. Вороніною [4, 5]. На її думку поняття «психічне здоров'я» та «психологічне здоров'я» є рівнями психологічного благополуччя, яке, в свою чергу, відображає внутрішню цілісність людини, її згоду з самою собою, і є системною якістю людини, знайденою нею в процесі життєдіяльності.

Для Н. А. Батурина і співавторів [1] – психологічне благополуччя особистості – це фактор саморегуляції особистості, результат саморегуляції психічних станів, прийняття життя.

П. П. Фесенко і Т. Д. Шевеленкова відрізняють актуальне психологічне благополуччя (ступінь реалізованості основних компонентів позитивного функціонування) та ідеальне психологічне благополуччя (ступінь спрямованості на реалізацію компонентів позитивного функціонування). Також автори підкреслюють, що структура психологічного благополуччя унікальна для кожної людини [16].

У вітчизняній психології психологічно благополучною людиною вважається людина, яка активно перетворює дійсність та володіє здатністю до самодетермінації особистісного розвитку та можливістю самоврядування власними ресурсами (К. А. Абульханова-Славська, Б. Г. Ананьев, Л. І. Божович, О. М. Леонтьев, В. Ф. Петренко та інші).

Узагальнюючи вищевикладене, доходимо висновку, що сучасні дослідники вважають за можливо досягнення психологічного благополуччя через:

1) фізичне та психічне здоров'я; 2) знання та розуміння світу; 3) хорошу роботу; 4) матеріальне благополуччя; 5) свободу та самовизначення; 6) задовільні міжособистісні відносини [12].

Слід зазначити, що безперервні трансформації реальності ставлять людину в складні умові, що постійно змінюються, тобто невизначені умови, які приводять до того, що людина не встигає адаптуватися до нового життя, а разом з тим і не відчуває себе психологічно благополучної особистістю. В даний час зростає інтерес психологів до проблеми невизначеності (Є. П. Белінська, В. П. Зінченко, Т. В. Корнілова, Е. Т. Соколова, Д. А. Леонтьєв).

У рамках останніх досліджень [7, 15] прийнято виділяти об'єктивну та суб'єктивну невизначеність.

Об'єктивна невизначеність це деяка реальність, яка незалежна від пізнавальної діяльності людини та яка наростає слідом за ускладненням світу.

Суб'єктивна невизначеність являє собою обмеженість, неповноту та неточність знань людини про світ та життєве середовище [7, 15].

У загальному вигляді ситуація невизначеності розглядається як відсутність або недостатність релевантної інформації для здійснення вибору серед наявних альтернативних варіантах рішення.

На нашу думку, в попередніх дослідженнях не до кінця вивчені особистісні фактори, які можуть мати вплив на досягнення та збереження відчуття психологічного благополуччя особистості, наприклад, когерентність, життєстійкість, довіра. Є. М. Осін в своїх наукових роботах підкреслює, що конструкт почуття зв'язаності (когерентності) та конструкт життєстійкості є чинниками стресостійкості та показниками психологічного здоров'я та благополуччя людини [10, 11]. Довіру як предиктор психологічного благополуччя розглядає вітчизняна дослідниця І. В. Кряж, яка вважає, що “довіра як прийняття того, що відбувається, і визнання себе в якості суб'єкта власного життя є важливою передумовою життєстійкості як здатності справлятися зі складними життєвими обставинами та умовою психологічного благополуччя особистості” [8, с. 141]. Але проблема психологічного благополуччя в умовах невизначеності практично зовсім не окреслена в працях зарубіжних та вітчизняних дослідників. Однак саме ситуація невизначеності викликає почуття тривоги, боязнь майбутнього, а разом з тим і відсутність відчуття психологічного благополуччя у особистості. Виходячи

з вищесказаного постає питання про взаємозв'язок між психологічним благополуччям та почуттям когерентності, довірою та життєстійкістю.

Мета нашої статті полягає в виявленні взаємозв'язку між почуттям когерентності, довіри, життєстійкості та психологічного благополуччя особистості в умовах невизначеності.

В роботі було використано наступні психодіагностичні методи: шкала почуття зв'язності (sense of coherence — SOC) А. Антоновский в перекладі М. Димшіца (в модифікації Е. Н. Осіна), методика вивчення довіри / недовіри особистості світу, іншим людям, собі (А. Б. Купрейченко, 2008), шкала психологічного благополуччя К. Ріфф (Ryffs (1995) Scales of Psychological Well-Being (SPWB)), тест "Життєстійкість" в модифікації Е. Н. Осіна та О. І. Рассказової. Умови невизначеності були змодельовані за допомогою завдання з теорії ігор — «дилеми ув'язнених» та експерименту дослідження прийняття фінансових рішень по Ернсту Феру, які мають на увазі, що людина робить вибір на користь однієї із запропонованих альтернатив та при цьому не знає, який вибір зробить його уявний напарник. Методи математичної обробки – коефіцієнт кореляції Пірсона.

Дослідження проводилось в два етапи. На першому етапі групі досліджуваних було запропоновано зробити свій вибір в моральній грі "Дилема ув'язнених", далі зробити вибори в експерименті фінансових рішень по Ернсту Феру. Таким чином, були створені умови невизначеності, які мають на увазі, що людина робить вибір на користь однієї з альтернатив та дотримується свого вибору. Другий етап полягав в заповненні групою досліджуваних тестових методик, які спрямовані на вивчення особистісних диспозицій людини.

В дослідженні прийняли участь 51 людина, студенти ХНУ імені В. Н. Каразіна, середній вік склав 20 років.

Результати дослідження. Аналізуючи отримані дані, слід зазначити, що між показником психологічного благополуччя та трьома виділеними нами особистісними диспозиціями (когерентність, довіра, життєстійкість) були виявлені значущі кореляції, які свідчать про наявність прямого зв'язку між особистісними диспозиціями та психологічним благополуччям людини. Для більшої наочності результати кореляційного аналізу зафіксовані в таблиці 1.

З результатів, представлених у таблиці 1, видно, що такі особистісні диспозиції, як когерентність (почуття зв'язності), довіра та життєстійкість мають позитивний зв'язок з показником психологічного благополуччя.

Таблиця 1.

Кореляційний аналіз між показником психологічного благополуччя та особистісними диспозиціями

		Когерентність	Довіра	Життєстійкість
Психологічне благополуччя	Кореляція Пірсона	0.467	0.318	0.483
	Знч.(2-сторон)	0.001	0.023	0.000

А. Антоновський [10] вважає, що почуття зв'язності є чинником, який зміцнює здоров'я людини. На його думку, почуття зв'язності – це загальна орієнтація особистості, яка визначає, в якій мірі людина відчуває те, що всі стимули, які надходять із зовнішнього життєвого середовища, передбачувані та піддаються тлумаченню. Таким чином, в нашому дослідженні почуття зв'язності (когерентність) може виступати як деякий показник гарної адаптованості до виникаючих умов невизначеності, як потенціал подолання невизначеності та як чинник, що сприятливо впливає на збереження психологічного благополуччя.

Продовжуючи аналізувати отримані дані, необхідно зупинитися на наявності взаємозв'язку між психологічним благополуччям та довірою (0.318). Довіра є формою адаптації людей до життєвого середовища. Тому, можна відзначити, що наявність позитивного кореляційного зв'язку між цими двома показниками, свідчить про те, що довіра позитивно впливає на рівень психологічного благополуччя та є чинником подання невизначеності. На думку Т. П. Скрипкиної [14], довіра здійснює функцію зв'язку людини зі світом в єдину систему, створює ефекти цілісності життя людини, встановлює міру відповідності поведінки людини, прийнятого рішення, цілей, поставлених завдань як навколишньому середовищу, так і самому собі. Таким чином, виходячи з даного тлумачення та спираючись на отримані дані нашого дослідження, ми бачимо, що довіра тісно зв'язана з почуттям когерентності (0.442), отже можна припустити, що ці два феномена є взаємодоповнюючими. Також слід зазначити, що для гарного подання невизначених, стресових ситуацій у людини мають бути розвиненими як довіра, так і почуття когерентності.

Що стосовно третього показника – життєстійкості – слід відзначити також наявність позитивного зв'язку з психологічним благополуччям

(0.318). Численні дослідження С. Мадди [9] показують, що в основі життєстійкості лежить механізм продуктивного подолання стресу. Е. І. Рассказова, Д. А. Леонтьев [13] розглядають життєстійкість як предиктор успішного совладання зі стресом, а також як показник психічного та соматичного здоров'я особистості, суб'єктивного благополуччя. Таким чином, наше дослідження також підтверджує думку про те, що конструкт життєстійкості сприятливо позначається на адаптації людини до умов невизначеності в життєвому середовищі та на рівні її психологічного благополуччя.

Слід зазначити, що раніше в деяких дослідженнях [10, 11] було виявлено взаємозв'язок між конструктом почуття зв'язаності та конструктом життєстійкості. В нашому дослідженні також просліджується наявність кореляційного зв'язку між почуттям зв'язаності та життєстійкістю (0.629), а також наявність зв'язку між довірою та життєстійкістю (0.399).

Таким чином, в умовах змодельованої завдяки “дилемі ув'язнених” та експерименту Е. Фера невизначеності, усі три особистісні диспозиції, які було нами продіагностовано – когерентність, довіра та життєстійкість – мають значущий позитивний кореляційний зв'язок з відчуттям психологічного благополуччя особистості та можуть виступати чинником подання невизначеності.

Висновки та перспективи подальшого дослідження. Результати емпіричного дослідження підтвердили припущення про те, що в умовах невизначеності такі особистісні диспозиції, як почуття зв'язаності, довіра та життєстійкість, позитивно впливають на відчуття психологічного благополуччя особистості. Також можна припустити, що наявність високого рівня всіх трьох особистісних диспозицій може стати фактором для зниження невизначеності в її суб'єктивному сприйнятті.

Отримані результати дозволяють розширити наукові уявлення про феномен невизначеності та підтвердити результати наукових досліджень стосовно психологічного благополуччя.

Перспективу дослідження становлять пошук універсальних способів подолання невизначеності, підвищення рівня психологічного благополуччя, більш детальне вивчення взаємозв'язку між психологічним благополуччям та особистісними диспозиціями, а також їх вплив на рівень психологічного благополуччя особистості в життєвому середовищі.

Список використаних джерел

1. Батурич Н. А. Теоретическая модель личностного благополучия/ Н. А. Батурич, С. А. Башкатов, Н. В. Гафарова // Вестник ЮУрГУ. Серия «Психология». – 2013. – № 4. – Т.6. – с. 4-14
2. Бондаренко М. В. Теоретические подходы к пониманию психологического благополучия личности / М. В. Бондаренко – Режим доступа: http://www.elib.krasu.ru/bitstream/2311/4718/1/601_1.pdf
3. Бочарова О. Е. Співвідношення емоційних компонентів і когнітивних компонентів суб'єктивного благополуччя в різних умовах соціалізації / О. Е. Бочарова // Проблеми соціальної психології особистості. — Саратов: СГУ ім. Н.Г. Чернишевського, 2008. — С.41-48
4. Воронина А. В. Оценка психологического благополучия школьников в системе профилактической и коррекционной работы психологической службы // автореферат канд. психол. наук / А. В. Воронина. — Иркутск, 2002 — 28 с.
5. Воронина А. В. Проблема психологического здоровья и благополучия человека: обзор концепций и опыт структурно-уровневого анализа // А. В. Воронина — Сибирский психологический журнал. – 2005. – № 3. – С. 142-145.
6. Жуковская Л. В., Трошихина Е. Г. Шкала психологического благополучия К. Рифф // Л. В. Жуковская, Е. Г. Трошихина – Режим доступа: <https://docviewer.yandex.ua/?url=http%3A%2F%2Fwww.ipras.ru%2Fengine%2Fdocuments%2Fdocument3006.doc&name=document3006.doc&lang=ru&c=573d97a43fcf>
7. Корнилова Т. В. Принцип неопределенности в психологии: основания и проблемы // Т. В. Корнилова — Психологические исследования. – 2010. – №3(11) — Режим доступа: <http://psystudy.ru>
8. Кряж І. В. Довіра й емоційний інтелект як предиктори особистісного благополуччя студентів-психологів / І. В. Кряж, Н. В. Гранкіна-Сазонова — зб. наук. праць РДГУ. — 2017. — Випуск 8. — с. 137-143
9. Мадди С. Смыслообразование в процессах принятия решения // С. Мадди — Психологический журнал. — 2005. — Т.26, № 6. — с.66-84
10. Осин Е. Н. Чувство связности как показатель психологического здоровья и его диагностика / Е. Н. Осин // Психологическая диагностика. — 2007. — № 3. — с.22-37
11. Осин Е. Н. Факторная структура краткой версии Теста жизнестойкости [Электронный ресурс] // Е. Н. Осин — Организационная психология. 2013. Т. 3., № 3. — С. 42-60 — Режим доступа: <http://orgpsyjournal.hse.ru>
12. Павлоцкая Я. И. Психологическое благополучие в контексте системы отношений / Я. И. Павлоцкая // Теория и практика общественного развития, 2014. — №14.
13. Рассказова Е. И. Жизнестойкость как составляющая личностного потенциала / Е. И. Рассказова, Д. А. Леонтьев // Личностный потенциал: структура и диагностика — М.: Смысл, 2011. — с. 178-209
14. Скрипкина Т. В. Доверие как социально-психологическое явление // дис. д-ра психол. наук: 19.00.05 / Т. В. Скрипкина. — М.: РГБ, 2003. — 392 с.
15. Смирнов С. Д. Прогностическая направленность образа мира как основа динамического контроля неопределенности // С. Д. Смирнов – Психологический журнал. – 2016. — Т. 37. — №5. — С. 5-13.
16. Фесенко П.П. Осмислення життя і психологічне благополуччя особистості: автореф. дис. канд. психол. наук / П.П. Фесенко. — М., 2005. — 16 с.
17. Экзистенциальная психология. Экзистенция / Пер. з англ. М. Занадворова, Ю. Овчинниковой. — М.: Апрель Пресс, Изд-во ЭКСМО —Пресс, 2001.

Транслітераційний переклад списку використаних джерел

1. Baturin N.A. Teoreticheskaya model lichnostnogo blagopoluchiya/ N.A. Baturin, S.A. Bashkatov, N.V. Gafarova // Vestnik YuUrGU. Seriya «Psihologiya». – 2013. – # 4. – T.6. – s. 4-14
2. Bondarenko M.V. Teoreticheskie podhody k ponimaniyu psihologicheskogo blagopoluchiya lichnosti / M.V.Bondarenko – Rezhim dostupa: http://www.elib.krasu.ru/bitstream/2311/4718/1/601_1.pdf
3. Bocharova E.E. Splvvdnoshennya emotsIynih komponentIv I kognItivnih komponentIv sub'Ektivnogo blagopoluchchya v rIznih umovah sotsIalIzatsIYi / O.E. Bocharova // Problemi sotsIalnoYi psihologIYi osobistostI. — Saratov: SGU Im. N.G. Chernishevskogo, 2008. — S.41-48
4. Voronina A.V. Otsenka psihologicheskogo blagopoluchchya shkolnikov v sisteme profilakticheskoy i korektsionnoy raboty psihologicheskoy sluzhbi // avtoreferat kand. psihol. nauk / A.V. Voronina. — Irkutsk, 2002. — 28 s.
5. Voronina A.V. Problema psihologicheskogo zdorovya i blagopoluchiya cheloveka: obzor kontseptsiy i opyt strukturno-urovnevnogo analiza // A.V. Voronina — Sibirskiy psihologicheskij zhurnal. — 2005. — №3. —S. 142-145.
6. Zhukovskaya L.V., Troshihina E.G. Shkala psihologicheskogo blagopoluchiya K. Riff // L.V. Zhukovskaya, E.G. Troshihina – Rezhim dostupa: <https://docviewer.yandex.ua/?url=http://www.ipras.ru/engine/documents/document3006.doc&name=document3006.doc&lang=ru&c=573d97a43fcf>
7. Kornilova T.V. Printsip neopredelennosti v psihologii: osnovaniya i problemy // T.V. Kornilova Psihologicheskie issledovaniya. – 2010. – #3(11) — Rezhim dostupa: <http://psystudy.ru>
8. Kryazh I.V. DovIra y emotsIyniy Intelkt yak prediktori osobistIsnogo blagopoluchchya studentIv-psihologIv / I.V. Kryazh, N.V. GrankIna-Sazonova — zb. nauk. prats RDGU. — 2017. — Vipusk 8. — s. 137-143
9. Maddi S. Smyisloobrazovanie v protsessah prinyatiya resheniya // S.Maddi — Psihologicheskij zhurnal. — 2005. — T.26, # 6. — s.66-84
10. Osin E. N. Chuvstvo svyaznosti kak pokazatel psihologicheskogo zdorovya i ego diagnostika / E.N. Osin // Psihologicheskaya diagnostika. — 2007. — # 3. — s.22-37
11. Osin E.N. Faktornaya struktura kratkoy versii Testa zhiznestoykosti [Elektronnyy resurs] // E.N. Osin — Organizatsionnaya psihologiya. 2013. T. 3., # 3. — S. 42-60 — Rezhim dostupa: <http://orgpsyjournal.hse.ru>
12. Pavlotskaya Ya.I. Psihologicheskoe blagopoluchie v kontekste sistemy otnosheniy / Ya.I. Pavlotskaya // Teoriya i praktika obschestvennogo razvitiya, 2014. — #14.
13. Rasskazova E.I. Zhiznestoykost kak sostavlyayuschaya lichnostnogo potentsiala / E.I. Rasskazova, D.A.Leontev // Lichnostnyy potentsial: struktura i diagnostika — M.: Smyisl, 2011. — s. 178-209
14. Skripkina T.V. Doverie kak sotsialno-psihologicheskoe yavlenie // dis. d-ra psihol. nauk: 19.00.05 / T.V. Skripkina. — M.: RGB, 2003 — 392 s.
15. Smirnov S.D. Prognosticheskaya napravlenost obrazza mira kak osnova dinamicheskogo kontrolya neopredelennosti // Psihologicheskij zhurnal. – 2016. – T. 37. – #5. – S. 5-13.
16. Fesenko P.P. Osmisleniya zhittya I psihologIchno blagopoluchchya osobistostI: avtoref. dis. kand. psihol. nauk / P.P. Fesenko. — M., 2005. —. 16 s.
17. Ekzistentsialna psihologiya. Ekzistentsiya / Per. z angl. M. Zanadvorova, Yu. Ovchinnikovoy. — M. : Aprel Press, Izd-vo EKSMO —Press, 2001

Павленко А.В. Личностные диспозиции как фактор психологического благополучия человека в контексте неопределенности

В статье рассматривается проблема психологического благополучия личности в условиях неопределенности. Психологическое благополучие трактуется как совокупность личностных ресурсов, обеспечивающих гармонию взаимоотношений в системе «субъект-среда». Условия неопределенности понимаются как полное отсутствие или недостаточность релевантной информации для осуществления выбора среди имеющихся альтернативных вариантов решения. Статья освещает результаты эмпирического исследования взаимосвязи личностных диспозиций и психологического благополучия личности. Анализ полученных данных позволяет констатировать наличие положительной корреляционной связи между личностными диспозициями и психологическим благополучием личности, которая указывает на то, что когерентность, жизнестойкость и доверие могут выступать как потенциал совладания с неопределенностью.

Ключевые слова: *психологическое благополучие, субъективное благополучие, личностные диспозиции, когерентность, жизнестойкость, доверие, неопределенность, потенциал совладания с неопределенностью.*

Hanna Pavlenko. Personal dispositions as a factor of the psychological well-being of the individual in the scope of uncertainty

The article deals with the problem of psychological well-being of a person in conditions of uncertainty. Psychological well-being is a combination of personal resources that ensure the harmony of relationships in the "subject-environment" system. Conditions of uncertainty are understood as the complete absence or inadequacy of relevant information for making choices among available alternative solutions. The article highlights the results of an empirical study of the relationship between personal dispositions and the psychological well-being of an individual. The analysis of the obtained data allows to state the existence of a positive correlation between personal dispositions and psychological well-being of the individual, which indicates that coherence, vitality and trust can act as a potential for coping with uncertainty.

Keywords: *psychological well-being, subjective well-being, personal dispositions, coherence, vitality, trust, uncertainty, potential, that coping with uncertainty.*